de his quæ in Capharnaum geſta fuerant. AMBROSIVS. Non ocioſe autem Saluator ſe excuſat, quòd nulla in patria ſua miracula virtutis operatus ſit, ne fortaſſis aliquis viliorem patriæ nobis eſſe debere putaret affectum. Nam ſequitur: {Ait autem. Amen dico vobis quia ne.Prophe.acce.eſt in pat.ſua.} CYRIL. quaſi dicat. Vultis multa prodigia inter vos a me fieri, penes quos ſum nutritus, ſed non latet me quę dam communis, quæ multis accidit paſſio. contemnuntur enim quodammodo ſemp etiam optima quæq; quando non raro cō tingūt alicui, ſed ſup petunt ad velle, & ſic etiam contingit in hominibus, familiaris enim quia ſemper præſto eſt, debita reuerentia priuatur a notis eius. BEDA. Prophetam autem dici i ſcripturis Chriſtum & Moyſes teſtis eſt qui dicit: Prophetam vobis ſuſcitabit Deus de fratribus veſtris. AMBRO. Hoc autem exemplo declaratur, quòd fruſtra opem miſericordiæ cæleſtis expectes, ſi alienæ fructibus virtutis inuideas. Aſpernator n. Deus inuidorū eſt, & ab his qui diuina beneficia in alijs perſequuntur, miracula ſuæ poteſtatis auertit. Dominicæ quippe carnis actus diuinitatis exemplum eſt, & inuiſibilia eius nobis per ea quæ ſunt viſibilia demonſtrantur. Videte igitur quid mali inuidia afferat. indigna propter inuidiam patria iudicatur, in qua ciuis operetur quæ digna fuit, in qua Dei filius naſceretur. ORIGEN. Quantum ad Lucæ hiſtoriam pertinet, nondum in Capharnaum feciſſe aliquod ſignum deſcribitur, nam antequàm veniret in Capharnaum in Nazareth dixiſſe legitur, quæcumque audiuimus facta in Capharnaum. vnde puto in præſenti ſermone aliquid latitare myſterij, & Nazareth in typo Iudæorum, Capharnaum in typo præceſſiſſe gentium. Erit enim tēpus quando dicturus eſt populus Iſrael quæ oſtendiſti vniuerſo orbi, oſtende & nobis, prædica ſermonem tuum populo tuo Iſrael, vt ſaltem cum ſubintrauerit plenitudo gentium, tūc omnis Iſrael ſaluus fiat. Quamobrem videtur mihi conuenienter reſpondiſſe Saluator: {Nemo Propheta acceptus eſt in patria ſua.} Plus iuxta ſacramentum quàm iuxta literā, licet & Hieremias in Anatheoth patria ſua non fuerit acceptus, & reliqui Prophetæ: ſed magis videtur mihi intelligi, vt dicamus patriam omnium Prophetarū fuiſſe populum circumciſionis. Et nationes quidem ſuſceperunt vaticinium Ieſu Chriſti, magis habentes Moyſen & Prophetas de Chriſto prædicantes, quàm illi qui ex his non ſuſceperunt Ieſum. AMBRO. Pene autem apto comparationis exemplo, arrogantia ciuium retunditur inuidorum dominicumq; factum ſcripturis docetur veteribus conuenire. Nam ſequitur: {In veri.di. vo.mul.vi.erant in Iſrael in die.Heliæ.} Non quia Heliæ dies fuerunt, ſed in quibus Helias operatus eſt. CHRY. Ipſe quidem terreſtris Angelus cæleſtis homo, qui nec tectum nec menſam, nec amictum habebat vt multi, clauem cælorum gerit in lingua. Et hoc eſt quod ſequitur. {Quando clau.eſt cælum an.tri.& menſi. ſex.} Poſtquàm autem cælum ſerauit, terramq; reddidit ſterilem, regnabat fames & conſumpta ſunt corpora. vnde ſequitur: {Cum facta eſſet fames in terra.} BASILIVS. Vt enim aſpexit ex ſaturitate non modicum generari opprobrium, per famem illis ieiunium attulit, quo culpam eorum quæ in immenſum creſcebat cohibuit. Corui autem facti ſunt iuſto cibi miniſtri, qui conſueuerunt aliorum pabula vſurpare. CHRY. Sed quoniam exiccatus eſt fluuius ex quo pocula iuſto dabantur, vade inquit Deus in ſareptam Sydoniæ, illic mandabo mulieri viduæ vt paſcat te. vnde & hic ſequitur: {Et ad nullam earum miſſus eſt Helias, niſi in ſareptā Sydoniæ ad mulierem viduam.} Quod ex quadam Dei diſpenſatione factum eſt, fecit enim Deus eum per longum iter pergere vſque in Sydonem, vt viſa mundi peſte poſcat a Domino pluuias. Multi autem tunc temporis opulenti erant, ſed nullus tale aliquid fecit vt vidua. reuerentiam enim mulieris ad Prophetam, non prædiorum ſed voluntatis fiebant diuitiæ. AMBRO. Myſtice autem dicit: {In diebus Heliæ.} quia dies faciebat illis, qui in eius operibus lucem videbant gratiæ ſpiritualis: & ideo aperiebatur cælum videntibus diuina myſteria, claudebatur quando fames erat, quia nulla erat cognoſcendæ diuinitatis vbertas. In vidua autem illa ad quam Helias directus eſt, typus Eccleſiæ præ-

Hom.33.

dicetis mihi hanc ſimilitudinē: Medice cura teipſum. Quanta audiuimus facta in Capharnaū, fac & hic in patria tua. Ait autem: Amen dico vobis, quia nemo Propheta acceptus eſt in patria ſua. In veritate dico vobis, multæ viduę erant in diebus Helie in Iſrael quando clauſum eſt cęlum annis tribus & menſibus ſex, cum facta eſſet fames magna in omni terra, & ad nullam illarum miſſus eſt Helias, niſi in ſareptá Sydoniæ ad mulierem viduam. Et multi leproſi erant in Iſrael ſub Heliſeo Propheta, & nemo eorum mundatus eſt, niſi Naaman ſyrus.

f Et repleti ſunt omnes in ſynagoga ira, hæc audientes. Et ſurrexerunt & eiecerunt illum extra ciuitatem, & duxerunt illum vſque ad ſupercilium montis ſuper quem ciuitas illorum erat ædificata, vt præcipitarent eum. Ipſe autem tranſiens, per medium illorum ibat.

g Et deſcendit in Capharnaū ciuitatem galilææ, ibique docebat illos Sabbatis. Et ſtupebant in doctrina eius, quia in poteſtate erat ſermo ipſius. Et in ſynagoga erat homo habens dęmonium immundum, & exclamauit voce magna dicens: Sine, quid nobis & tibi Ieſu Nazarene? Veniſti perdere nos? Scio enim te, quia ſis ſanctus Dei. Et increpauit illum Ieſus dicens: Obmuteſce, & exi ab eo. Et cum proieciſſet illum dæmonium in medium, exit ab illo, nihilque illi nocuit. Et factus eſt pauor in omnibus, & colloquebantur adinuicem dicentes: Quod eſt hoc verbum, quia in poteſtate & virtute imperat immundis ſpiritibus & exeunt. Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

h Surgens autem Ieſus de Synagoga introiuit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus, & rogauerunt eum pro ea. Et ſtans ſuper illam, imperauit febri & dimiſit illam & continuo ſurgens miniſtrabat illis.

F miſſus eſt. ORIG. Occupante enim fame populum Iſrael, audiendi ſermonem Dei, venit Propheta ad viduam, de qua dicitur: Multi filij deſertæ magis quàm eius quæ habet virum: & cum veniſſet, panem illius & alimenta multiplicat. BEDA: Sydonia autem venatio inutilis: Sarepta incendium vel anguſtia panis interpretatur. Quibus omnibus gentilitas exprimitur, quæ inutili venationi dedita, ideſt lucris & negotijs ſæculi ſeruiens, incendium carnalium cupiditatum paniſq; ſpiritualis anguſtias patiebatur. donec Helias, ideſt propheticus ſermo ceſſante ſcripturarum intelligentia, pro perfidia Iudæorum venit ad Eccleſiam, vt receptus paſceret & reficeret corda credentium. BASIL. Quælibet etiam anima vidua & priuata virtute & diuina notitia, poſtquàm diuinum verbum recipit propria delicta cognoſcens, docetur nutrire verbum virtutum panibus, & irrigare fonte vitæ doctrinam veritatis. ORIGE. Sed & aliud ad eundem ſenſum pertinens loquitur, cum ſubdit: {Et multi leproſi erant in Iſrael ſub Heliſeo Propheta, & nemo eorum mundatus eſt, niſi Naaman Syrus,} qui vtique non erat ex Iſrael. AMBR. Myſtice autem populus Eccleſiam continet, vt ſequatur populus ille ex alienigenis congregatus, ante leproſus prius quàm myſtico baptizaretur in flumine, ideſt poſt ſacramenta baptiſmatis, maculis corporis & mentis ablutis immaculata virgo cœpit eſſe ſine ruga. BEDA. Naaman enim qui decorus interpretatur populum ſignificat nationum, qui ſepties lauari iubetur, quia illud baptiſma ſaluat quod ſeptiformis ſpiritus regenerat. Caro eius poſt lauacrum ſicut pueri apparet, quia mater gratia omnes in vnam parit infantiam. vel quia Chriſto conformatur, de quo dicitur. Puer natus eſt nobis.

f ¶ GRAECVS. Quia prauam eorum intentionem redarguerat: ideo indignantur. & hoc eſt quod dicitur: {Et repleti ſunt omnes in Synagoga ira.} pro eo etiam quod dixerat, hodie completa eſt hæc Prophetia, arbitrati ſunt quòd ſeipſum compararet Prophetis: & ideo indignantur & fugant eum extra ciuitatem. vnde ſequitur: {Et ſurre.& eie.il.ex.ciuitatem.} AMBR. Nec mirum ſi perdiderunt ſalutem, qui eiecerunt de ſuis finibus Saluatorem. Dominus autem qui docuerat Apoſtolos exemplo ſui omnibus omnia fieri, nec volentes repudiat, nec inuitos alligat, nec eijcientibus reluctatur, nec rogantibus deeſt, nō mediocriter autem inuidia proditur, quæ charitatis oblita in acerba odia cauſas amoris inflectit. Cū enim ipſe Dominus per populos beneficia diffunderet, illi iniurias irrogabant. vnde ſequitur: {Et duxe.illū vſque ad ſupercil.mōtis ſuper quem ciuitas illorū erat ædificata, vt præcipitarent eū.} BEDA. Peiores ſunt Iudæi diſcipuli diaboli, diabolo magiſtro. Ille vero ait: Mitte te deorſum. iſti facto mittere conantur, ſed illorum mente mutata ſubito vel obſtupefacta deſcendit, quia adhuc illis pœnitentiæ locum reſeruat. vnde ſequitur: {Ipſe autem tranſi. per medium illorum ibat.} CHRY. In quo & quæ ſunt humanitatis, & quæ ſunt diuinitatis oſtendit. ſtare enim in medio inſidiantium & non apprehendi, diuinitatis eminentiam oſtendebat, diſcedere vero, diſpenſationis approbat myſterium. AMBRO. Simul intellige non ex neceſſitate fuiſſe, ſed voluntariam corporis paſſionem. etenim quando vult capitur, quando vult elabitur. Nam quemadmodum a paucis teneri potuit, qui a populo non tenetur? ſed voluit facinorum eſſe multorum. vt a paucis quidem affligeretur, ſed pro toto orbe moreretur. Quinetiam malebat Iudæos adhuc ſanare quàm perdere, vt efficaci furoris exitu deſinerent velle, quod implere non poſſent. BEDA. Nondum enim venerat hora paſſionis, quæ in paraſceue Paſchæ futura extiterat, necdum locum paſſionis adierat, qui non in Nazareth, ſed Hieroſolymis hoſtiarum ſanguine figurabatur, nec hoc genus mortis elegerat, qui crucifigendum ſe a ſæculo prædicabatur.

g ¶ AMBR. Non indignatione commotus Dñs, nec ſcelere offenſus Iudæam deſerit, quin etiam immemor iniuriæ, memor clementiæ, nunc docendo, nunc ſanando in fide plebis corda demulcet. vnde dicitur: {Et deſcendit in Caphar.ciui. Gali.ibique doce.illos Sabbatis.} CHRYSO. Quamuis enim ſciret, quòd inobedientes

inobedientes eſſent & duri cordis, tamen viſitat illos ſicut bonus A medicus illos, qui vltima laborant ægritudine tentat ſanare. Docebat autem in ſynagogis confidenter ſecundum illud Iſaiæ: Nequaquàm occulte locutus ſum, nec in obſcuro loco terræ. In ſabbato quoque diſputabat cum eis, quia vacabant. Mirati ſunt ergo de doctrinæ virtute & poteſtatis magnitudine. vnde ſequitur: {Et ſtupebant in doctrina eius, quia in poteſtate erat ſermo ipſius,} ideſt non blandus, ſed imperioſus ad ſalutem. Iudæi autem putabant eſſe Chriſtum ſicut aliquem ſanctorum aut Prophetarū. Vt autem maiorem de eo opinionem accipiant tranſcendit menſuram Propheticam. non enim dicebat: Hæc dicit Dominus, vt Prophetæ conſueuerant dicere: ſed ſicut Dominus legis, quæ ſunt ſupra legem proferebat, transferens literam ad veritatem, & figuras ad ſpiritualem intelligentiam. BEDA. Sermo etiam Doctoris in poteſtate fit, cum ea quæ docet operatur, qui enim facto deſtruit quod prædicat, contemnitur. CYRILLVS. Opportune autem dogmatibus plerumque ardua miſcet opera, quos enim non diſponit ratio ad cognoſcendum, hos inſtigat ſignorum oſtenſio. vnde ſequitur: {Et in Synagoga erat homo habens dæmonium immundum.} AMBROSIVS. Sabbato medicinæ diuinæ opera cępta ſignificat, vt inde noua creatura cæperit. vnde vetus creatura ante C deſiuit, ne ſub lege eſſe Dei filium, ſed ſupra legem in ipſo principio deſignaret. Bene etiam Sabbato cæpit, vt ipſum ſe oſtenderet creatorem, quia opera operibꝰ interſerit, & proſequitur opus quod ipſe ante iam cæperat, vt ſi domum faber renouare diſponat, non a fundamentis, ſed a culminibus incipit ſoluere vetuſtatem, ita ibi prius manum admoueat, vbi ante deſierat. Deinde a minoribus incipit, vt ad maiora perueniat. liberare a dæmone etiam homines, ſed in verbo Dei poſſunt, reſurrectionem mortuis imperare diuinæ ſolius eſt poteſtatis. CYRILLVS. Calumniabantur autem Iudæi gloriam Chriſti dicentes. Hic non eijcit dæmones, niſi in Beelzebub Principe dæmoniorum, ad quod remouendum cum repræſentarentur dæmones inuictæ poteſtati eius, nec tolerarent congreſſum deitatis, ſæuam vocem emittebant. vnde & hic ſequitur: {Exclamauit voce magna dicens. Sine, quid nobis & tibi Ieſu Nazarene? Veniſti perdere nos?} BEDA: quaſi dicat. Paululum a me vexando quie- D ſce, cui nulla eſt ſocietas cum noſtra fraude. AMBROSIVS. Nec quemquàm mouere debet, quòd Ieſu Nazareni nomen in hoc libro diabolus dixiſſe primus inducitur, nec enim ab eo Chriſtus nomen accepit, quod de cælo Angelus ad Virginem detulit. Eſt huius impudentiæ diabolus, vt inter homines aliquid primus vſurpet, & ad homines quaſi nouum deferat, quo terrorem ſuæ poteſtatis incutiat. vnde ſequitur. {Scio enim te, quia ſis ſanctus Dei.} ATHANA. Non dicebat eum ſanctum Dei, quaſi alijs ſanctis ſimilis, ſed quaſi eo ſingulariter ſancto exiſtente cum articuli adiectione. Ipſe eſt enim naturaliter ſanctus, cuius participatione omnes alij ſancti vocantur. neque tamen hoc dicebat quaſi eum veraciter noſſet, ſed ſe cognoſcere fingebat. CYRILLVS. Putauerunt enim dæmones, quòd per huiuſmodi laudem facerent ipſum inanis gloriæ amatorem, vt abſtineret ab eorum contrarietate, vtpote pro gratia gratiam recompenſans. CHRYSOSTOMVS. Voluit etiam dæmon E perturbare ordinem rerum, & Apoſtolorum rapere dignitatem, & ſuggerere multis vt ei obediant. ATHANA. Quàmuis igitur vera fateretur, compeſcebat tamen eius ſermonem nè ſimul cum veritate etiam ſuam iniquitatem promulget, vt nos etiam aſſuefaciat ne curemus de talibus, & ſi vera loqui videantur. Nefas eſt enim, vt cum aſſit nobis ſcriptura diuina, inſtruamur a diabolo. vnde ſequitur: {Et increpauit illum dicens. Obmuteſce, & exi ab illo.} BEDA. Diuina autem permiſſione liberandus a dæmone homo proiicitur in medium, vt virtus patefacta Saluatoris, plures ad viam ſalutis inuitet. vnde ſequitur: {Et cum proieciſſet illum dæmonium in medium, exijt ab illo, nihilque illi nocuit.} Videtur autem repugnare quod hic dicitur a Marco qui ait: Et diſcerpens eum ſpiritus immundus, & exclamans voce magna, exiuit ab eo. Niſi intelligamus hoc dixiſſe Marcum, diſcerpens eum, quod hic Lucas dicit: Et cum proieciſſet illum in medium, vt quod ſecutus ait: {Nihilque illi nocuit.} intelligatur

ὁ ἅγιος ſanctus ille.

A quia iactatio illa membrorum atque vexatio non eum debilitauit, ſicut ſolent exire dæmonia etiam quibuſdam membris amputatis aut euulſis, vnde merito pro tam integra reſtitutione ſanitatis mirantur, nam ſequitur: {Et factus eſt pauor in omnibus, & colloquebantur adinuicem dicentes. Quod eſt hoc verbum, quod in poteſtate & virtute imperat immundis ſpiritibus & exeunt. THEO. Quaſi dicant, quale eſt præceptum hoc quod præcepit, exi ab eo, & exit? BEDA. Expellere quidem dæmonia & homines ſancti, ſed in verbo Dei poſſunt, ipſum autem Dei verbum propria poteſtate virtutes operatur. AMBR. Myſtice autem qui in Synagoga ſpiritū habebat immundum populus eſt Iudæorum, qui innodatus diaboli laqueis, ſimulatam corporis munditiam interioris mentis ſordibus inquinabat, & bene ſpiritum immundum habebat, quia Spiritumſanctum amiſerat, introierat enim diabolus, vnde Chriſtus exierat. THEOPHILA. Sciendum eſt etiam, quòd multi nunc dæmonia habent, ſcilicet, qui dæmoniorum deſideria implent, vt furioſi habent dæmonium irę. & ſic de cæteris, ſed Dominus in Synagogam venit, cum mens hominis fuerit congregata, & tunc dicit dæmoni inhabitanti, obmuteſce. & ſtatim eiiciens eum in medium, egreditur ab eo. non enim decet hominem ſemper iracundum eſſe, beſtiale namque hoc eſt. nec ſemper abſque ira: inſenſibile namque hoc eſt: ſed medium iter ambulare oportet, & iram contra mala habere, & ſic proiicitur homo cū immundus ſpiritus ab eo egreditur.

h ¶ AMBROSIVS. Poſtquàm Lucas virum a ſpiritu nequitiæ liberatum ante præmiſit, ſubſtituit fœminæ ſanitatem. Vtrumque enim ſexum Dominus curaturus aduenerat, & prior ſanari debuit, qui prior creatus eſt. vnde dicitur: {Surgens autem de Synagoga introiuit in domum Simonis.} CHRYSO. Manebat enim apud diſcipulos honorans ipſos, & ob hoc animoſiores reddens. CYRILLVS. Aſpiciebat autem quomodo manet penes virum inopem Chriſtus, qui ſpontanea voluntate paupertatem pro nobis paſſus eſt, vt diſcamus cum pauperibus conuerſari, nec ſpernere depreſſos & pauperes. Sequitur: {Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus, & rogauerunt illum pro ea.} HIERONYMVS. ſuper Matthę. Modo Saluator rogatus, modo vltro curat ægrotos, oſtendens ſe contra peccatorum quoque paſſiones & precibus ſemper annuere fidelium, & ea quæ ipſi minime in ſe intelligunt vel intelligenda dare, vel non intellecta dimittere, ſecundum illud. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me Domine. CHRY. Quod autem Matthæus hic reticuit non differt. illud enim eſt breuitatis, hoc autem exquiſitæ interpretationis. Sequitur: {Et ſtans ſuper illam, imperauit febri & dimiſit illam.} BASIL. In quo Lucas figurauit ſermonem tanquàm de præcepto animali ſenſibili facto ſic dicens febri imperatum, & quòd febris non omiſit imperantis operationem. vnde ſequitur. {Et continuo ſurgens miniſtrabat illis.} CHRYSOSTOMVS. Quòd enim morbus curabilis erat, per modum medendi poteſtatem ſuam declarauit, faciens quod minime ars medicinæ facere potuiſſet. Poſt febris enim ſedationem, multo tempore patientes egent, vt priſtinæ reſtituantur ſanitati, tunc autem ſimul omnia facta ſunt. AMBROSIVS. Si autem altiori conſilio iſta perpendamus, animi debemus intelligere & corporis ſanitatem, vt prius animus, qui ſerpentis laborabat inſidijs abſolutus ſit. Denique non prius Eua eſurijt, quàm Serpentis eam verſutia tentauit, & ideo aduerſus ipſum authorem peccati prius debuit medicina ſalutis operari. Fortaſſis etiam in typo mulieris illius varijs criminum febribus caro noſtra langueſcebat, nec minorem febrem amoris eſſe dixerim quàm caloris. BEDA. Si enim virum a dæmonio liberatum moraliter animum ab immunda cogitatione purgatum ſignificare dixerimus, conſequenter fœmina febribus tenta, ſed ad imperium Domini curata, carnem oſtendit a concupiſcentiæ ſuæ feruore per continentiæ præcepta frenatam. CYRILLVS. Et nos ergo ſuſcipiamus Ieſum. cum enim viſitauerit nos. & portamus eum in mente & corde, tunc enormium voluptatum æſtum extinguet, & incolumes faciet vt miniſtremus ei, hoc eſt, ei beneplacita peragamus.

THEO.

i Cum autem Sol occidiſſet, omnes qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum, at ille ſingulis manus imponens curabat eos. Exibant autem dæmonia a multis clamantia & dicentia, quia tu es filius Dei. Et increpans non ſinebat ea loqui, quia ſciebant ipſum eſſe Chriſtum.

K Facta autem die, egreſſus ibat in deſertum locum, & turbæ requirebant eum, & venerunt vſque ad ipſum, & detinebant illum ne diſcederet ab eis. Quibus ille ait: Quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei, quia ideo miſſus ſum. Et erat prædicans in ſynagogis Galileæ.

CAPVT V.

Factum eſt autem, cum turbæ irruerent in eum vt audirent verbū Dei, & ipſe ſtabat ſecus ſtagnum, Geneſareth. Et vidit duas naues ſtantes ſecus ſtagnum piſcatores autem deſcenderant & lauabant rhetia. Aſcendens autem in vnam nauim quæ erat Simonis, rogauit eum a terra reducere puſillum. Et ſedens docebat de Nauicula turbas.

i ¶ THEOPHIL. Conſiderandum eſt turbæ deſiderium, nam cum Sol occidiſſet, adducunt ad eum infirmos, non a tempore impediti. vnde dicitur. {Cum autem Sol occidiſſet, omnes qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum.} ORIG. Ideo quidem circa Solis occaſum, ideſt elapſa die, illos educebant, quia vere cundabantur vel timebant Phariſæos, vel quia de die intenti erant circa alia, vel quia putabant non licere ſanare in Sabbato, ipſe autem ſanabat eos: vnde ſequit. {At ille ſingulis manus imponens curabat omnes.} CYRI. Quamuis autem vt Deus potuiſſet oēs verbo pellere morbos: tamen tāgit eos, oſtendens propriam carnem efficacem ad præſtanda remedia: nam caro Dei erat. Sicut enim ignis appoſitus vaſi æneo imprimit ei propriæ caliditatis effectum, ſic omnipotens Dei verbū, cum vniuit ſibi veraciter aſſumptum templum ex virgine animatum & intellectum particeps ſuæ poteſtatis eius effectum inſeruit. Tangit & nos, immo potius nos illum tangamus, quatenus & nos ab animarum infirmitatibus liberet, necnon a dæmonum impugnatione & ſuperbia. Sequitur enim: {Exibant autem dæmonia a multis clamantia & dicentia, quia tu es filius Dei.} BEDA. Dæmonia filium Dei confitentur, & ſicut poſtea dicitur: {Sciebant ipſum eſſe Chriſtum} quia cum ieiunio fatigatum eum diabolus videret, verum hominem intellexit: ſed quia tentando non præualuit, vtrum filius Dei eſſet dubitabat. nunc autem per ſignorum potentiam, vel intellexit vel potius ſuſpicatus eſt eſſe filium Dei. Non igitur ideo Iudæis eum crucifigere perſuaſit, quia Chriſtum ſiue Dei filium non eſſe putauit, ſed quia ſe morte illius non vidit eſſe damnandum. De hoc enim myſterio a ſæculis abſcondito dicit Apoſtolus, quòd nemo principum huius ſæculi cognouit. Si enim cognouiſſent, numquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. CHRY. In hoc autem quòd ſequitur: {Et increpans non ſinebat ea loqui.} percipe Chriſti humilitatem. Non ſinebat vt dæmones immundi eum manifeſtarent. nec enim oportebat eos ſubripere officij Apoſtolici gloriam, nec decebat Chriſti myſterium lingua fœda publicari. THEO. Quia non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, vel quia nolebat inuidiam accendere Iudæorum, ex hoc quòd ab omnibus laudaretur. BEDA. Ipſi autem Apoſtoli præcipiuntur reticere de illo, ne de diuina maieſtate prædicata, paſſionis diſpenſatio differretur.

K ¶ CHRY. Poſtquàm ſatis vtilitatis populis per miracula eſt collatum, oportebat eum abeſſe, maiora nàque putantur miracula poſt abſentiam operantis, dum ipſa magis exclamant, & vice vocis fruuntur: vnde dicitur: {Facta autem die egreſſus ibat in deſertum locum. GRAECVS. Abiit etiam in deſertum, vt Marcus dicit & orabat, non quòd ipſe oratione indigeret, ſed vt nobis bonæ operationis fieret forma. CHRY. Phariſæi quidē ipſis prodigijs prædicantibus potentiam Chriſti ſcādalizabantur. Populi vero eloquia audientes acquieſcebant & ſequebantur. vnde ſequitur: {Et turbæ requirebant eum, & venerunt vſque ad ipſum & detinebant illum, ne diſcederet ab eis.} non quidem aliqui primatum, aut Scribarum, ſed quoſcumque malitiæ fucus non denigrauerat: & illæſam habebant conſcientiam. GRAECVS: Quod autem Marcus dicit Apoſtolos perueniſſe ad eum dicētes, quòd omnes quærunt te: Lucas vero dicat populos perueniſſe, nō diſcrepant ab inuicem. Applicuerant enim ad ipſum populi Apoſtolorum ſequentes veſtigia. Dominus autem gaudebat detentus, ſed mandabat vt eum dimitterent, vt etiam alij participes forent eius doctrinæ, quaſi tempore ſuæ præſentiæ non multum duraturo. vnde ſequitur: {Quibus ait: Quia & alijs ciui. oportet me Euan. reg. Dei, quia ideo miſſus ſum.} Marcus dicit: Ad hoc veni oſtendens diuinitatis eius celſitudinem, & voluntariam exinanitionem. Lucas vero dicit. Ad hoc miſſus ſum, ideſt incarnationem oſtendens, necnon beneplacitum patris miſſionem appellans. & ille quidem ſimpliciter dicit: Vt prædicē, iſte vero regnum Dei adiungit, quod eſt ipſe Chriſtus. CHRY. Simul etiam conſidera, quòd poterat in eodem loco manendo, omnes attrahere ad ſe, non

F tamen hoc fecit, præbens nobis exemplum vt perambulemus & requiramus pereuntes, ſicut paſtor ouem perditam, & medicus accedit ad infirmum. vna enim anima recuperata, poterit aliquis mille delicta abolere. vnde & hic ſequitur: {Et erat prædicans in ſynagogis Galileæ} frequētabat quidem ſynagogas, docens illos, quòd non eſſet ſeductor, nā ſi iugiter inhabitata coleret, diffammarēt eum velut latitantē. BEDA. Si autem occaſus Solis myſtice mors Domini exprimitur, die redeunte reſurrectio illius indicatur, cuius manifeſtata luce a credētiū turbis requiritur & in gentium deſerto inuentus, ne abeat detinetur, maxime cum hoc contigerit prima Sabbati, quo reſurrectio celebrata eſt.

G

CAPVT V.

AMBRO. Vbi Dominus īpertiuit multis varia genera ſanitatum, nec tempore nec loco cæpit a ſtudio ſanādi turba cohiberi, veſpera incubuit, ſequebātur, ſtagnum

H occurrit & turbæ vrgebant. vnde dicitur: {factum eſt autem cum turbæ irruerent in eum. CHRY. Erant enim ei connexi diligentes eum & mirantes, tenere cupientes. Quis enim diſceſſiſſet, dum huiuſmodi miracula faciebat? qui voluiſſet ſolam proſpicere faciem & os talia loquens: neque enim in agendo miracula ſolum admirabilis erat, ſed viſus eius abundabat plurima gratia. vnde & loquentem eum audiunt in ſilentio, ſeriem locutionis non irrumpentes. dicitur enim. {Vt audirēt verbum Dei, & ipſe ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth.} BEDA: Stagnum Geneſareth idem dicunt eſſe quod mare Galileæ, vel mare Tyberiadis. ſed mare Galileæ ab adiacente prouincia dicitur, mare autem Tyberiadis a ꝓxima ciuitate. Porro Geneſareth a laci ipſius natura, quæ criſpantibus aquis de ſeipſo ſibi excitare auram perhibetur Græco vocabulo quaſi generans ſibi auram dicitur. neque enim in ſtagni morem ſternitur aqua, ſed frequentibus auris ſpirantibus agitatur,

I hauſto dulcis & ad potandum habilis. Sed Hebreæ linguæ conſuetudine omnis aquarum congregatio, ſiue dulcis ſiue ſalſa mare nūcupatur. THEOPHI. Fugit autem Dominus gloriam quanto magis ipſa eum ſequebatur: & ideo a turbis ſe ſeparans aſcendit in Nauem: {Et vidit du. Na. ſtantes ſecus ſta. piſca. au. deſcen. & laua. rhetia. CHRY. Quod ſignum erat vacationis. Secundum vero Matthæum inuenit eos reficientes rhetia, tantus enim erat paupertatis exceſſus, vt laniata repararent, noua nequeuntes habere: volens autem diligenter congregare ſpectaculum, vt nemo remaneret poſt tergum, ſed omnes facie ad faciem cernerent, aſcendit in Nauim. vnde dicitur: {Aſcen. au. in vnam Na. quæ erat Simon. roga. eum a ter. redu. puſillum.} THEO. Vide autem Chriſti manſuetudinem, quomodo rogat Petrum, & Petri obedientiam, quomodo in omnibus fuit obediens. CHRY. Poſtquàm vero multa peregerat miracula, iterum doctrinam proponit, & exiſtens in mari piſcatur exiſtentes in terra. vnde ſequitur: {Et ſedens do. tur. de Nauicula.} GREG. Nazanzenus, Cun- Hom. de repudio.

K ctis condeſcendens, vt a profundis extrahat piſcem, hominem ſcilicet natantem in mobilibus rebus & amaris huius vitæ procellis. BEDA: Myſtice autem duę Naues circūciſionem, & præputiū figurant, quas videt Dominus, quia in vtroque populo nouit qui ſunt eius, & ad futuræ vitæ tranquillitatem quaſi ad littus videndo, hoc eſt miſericorditer viſitando prouehit. Piſcatores ſunt Eccleſiæ Doctores, qui nos per rethe fidei compræhendunt, & quaſi littori ſic terræ viuentium aduehunt. Sed hæc rhetia modo laxantur in capturam, modo lota plicantur, quia non omne tempus eſt habile doctrinæ, ſed nunc exercenda eſt lingua Doctoris, & nunc ſuimet cura gerenda. Nauis Simonis eſt Eccleſia primitiua de qua Paulus dicit: Qui operatus eſt Petro in Apoſtolatum circumciſionis: bene vna dicta, quia multitudinis credētium erat cor vnum & anima vna. AVG. De Quæſt. Euange. De qua docebat turbas, quia de authoritate Eccleſiæ docet gentes. quòd autem Dominus aſcendens in Nauim rogat eum a terra reducere puſillum, ſignificat temperate vtendum verbo ad turbas, vt nec terrena eis præcipiantur, nec a terrenis in profunda ſacramentorum recedat. Lib. 2. ca. 2.

Vel

b Vt ceſſauit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, & laxate rhetia veſtra in capturam. Et reſpondens Simon dixit illi: Pręceptor, per totam noctem laborantes nihil cępimus, in verbo autem tuo laxabo rhete. Et cum hoc feciſſet, concluſerunt piſcium multitudinē copioſam. Rumpebatur autem rhete eorum. Et annuerunt ſocijs, qui erant in alia Naui, vt venirent & adiuuarent eos. Et venerunt & impleuerunt ambas Nauiculas ita vt pene mergerent̄.

c Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Ieſu dicens: Exi a me Domine, quia homo peccator ſum. Stupor enim circundederat eum, & omnes qui cum illo erant in captura piſcium quam cæperant. Similiter autem Iacobum & Ioannem filios Zebedæi, qui erant ſocij Simonis. Et ait ad Simonem Ieſus: Noli timere, ex hoc iam homines eris capiens. Et ſubductis ad terram nauibus, relictis omnibus, ſecuti ſunt eum.

A Vel prius in proximis regionibus gentibus prædicandum, vt qđ poſtea dicit: Duc in altum, ad remotiores gentes poſtea prædicandum præcipiat.

b ¶ CYRIL. Poſtquàm ſufficienter populum docuerat, regreditur iterum ad magnificentias proprias, & per piſcatoria miniſteria piſcatur diſcipulos. vnde ſequitur: {Vt au. ceſſa. loqui, dixit ad Simonē, Duc ī altum, & laxate rhe. veſtra in capturam.} CHRY. Condeſcendens enim hominibus ſicut Magos ꝑ ſydus vocauit, ſic & piſcatores per piſcatoriam artē. THE. Petrus autem non diſtulit. vnde ſequitur: {Et reſpon. Simō di. illi. Præceptor per totam noctem laborantes nihil cæpimus.} Non autem addidit: Non te audiam, nec ſecundis laborib' me exponam, ſed magis ſubdidit: {In verbo autem tuo laxabo rhete.} Quia vero turbam de nauicula Dominus inſtruxerat, non ſine mercede nauiculæ Dominum dereliquit, dupliciter beneficians ipſum, quia primo dedit ei multitudinem piſcium, & deinde diſcipulum ipſum fecit. vnde ſequitur: {Et cum hoc feciſſet, concluſerunt piſcium multitudinem copioſam.} Tot autem piſces cępit, vt non poſſet eos foras educere, ſed a ſocijs auxilium peteret. vnde ſequitur: {Rumpebatur autem rhete eorum. Et annuerunt ſocijs qui erant in alia naui, vt venirent & adiuuarent eos.} Per nutum ipſos vocat, quia ex ſtupore propter capturam piſcium loqui non poterant. & ſequitur de eorum auxilio cum dicitur: {Et venerunt & impleuerunt ambas Naui. ita vt pene mergerentur.} AVG.

Lib. 4. c. 9. De Con Euang. Ioannes quidem videtur ſimile miraculum dicere: ſed illud longe aliud eſt, quod factum eſt poſt reſurrectionem Domini ad mare tyberiadis, ibi enim non ſolum ipſum tempus valde diuerſum eſt, ſed etiam res ipſa plurimum diſtat. nam rhetia illic in dexteram partem miſſa, centum quinquagintatres piſces cæperunt, magnos quidem, ſed pertinuit ad Euangeliſtam dicere, quòd cum tam magni eſſent rhetia non ſunt diſrupta. reſpicientem ſcilicet ad hoc factum quod Lucas commemorat, vbi præ multitudine piſcium rhetia rumpebantur. AMBRO. Myſtice autem nauis Petri ſecundum Matthæum fluctuat, ſecūdum Lucam repletur piſcibus, vt & principia Eccleſiæ fluctuantis, & poſteriora exuberātis agnoſcas. Non turbatur iſta quæ Petrum habet, turbatur illa quæ Iudam habet, in vtraque Petrus, ſed qui ſuis meritis firmus eſt, turbatur alienis. Caueamus igitur proditorem, vt per vnum plurimi fluctuemus. Illic turbatio vbi modica fides, hic ſecuritas vbi perfecta dilectio. Denique etſi alijs imperatur, vt laxent rhetia ſua, ſoli tamen Petro dicitur: Duc in altum, hoc eſt in profundum diſputationum. Quid eſt tam altum quàm ſcire Dei filium? Quæ ſunt autem Apoſtolorum quæ laxari iubentur rhethia, niſi verborum complexiones, & quaſi quidam orationis ſinus & diſputationum receſſus, qui eos quos cæperint non amittant? Et bene Apoſtolica inſtrumenta piſcandi rhetia ſunt, quæ non captos perimunt ſed reſeruant, & fluctuantes de infimis ad ſuperna tranſducunt. Dicit autem: {Præceptor per totam noctem laborantes nihil cæpimus} quia non hoc humanæ facundiæ opus, ſed ſupernæ vocationis eſt munus. Qui autem nihil ante cæperāt, magnam in verbo Domini concludunt piſcium multitudinem. CYRIL. Hoc autem fuit figura futuri: non enim incaſſum laborabunt Euangelicæ doctrinæ rhete tendentes, ſed greges gentium aggregabunt. AVG. De Quæſt. Euan. quòd autem rhe- Lib. 2. q. 2.

tia rumpebantur piſcium copia, & Nauiculæ implete ſunt, ita vt pene mergerentur, ſignificat hominum carnalium multitudinem tantam futuram in Eccleſia, vt etiam diſruptione pacis per hæreſes & ſciſmata ſcinderentur. BEDA: Rumpitur autem rhete, ſed non labitur piſcis, quia ſuos Dominus inter perſequentium ſcandala ſeruat. AMBRO. Alia autem Nauis eſt Iudæa, ex qua Ioannes & Iacobus eliguntur. Hi igitur de ſynagoga ad Nauim Petri, hoc eſt ad Eccleſiam conuenerunt, vt implerent ambas Nauiculas, omnes enim in nomine Ieſu genufleсtunt, ſiue Iudæus ſiue Græcus. BEDA. Vel alia Nauis eſt Eccleſia gentium, quæ & ipſa vna Nauicula non ſufficiente piſcibus impletur electis: quia nouit Dominus qui ſunt eius, & apud ipſum certus eſt ſuorum numerus electorum, dumq; tot in Iudæa credituros non inuenit quot ad fidem vitamq; prædeſtinatos nouit æternam, quaſi

A alterius Nauis receptacula piſcibus quærens ſuis. Corda quoque gentium fidei gratia replet, & bene rupto rheti ſocia Nauis aduocatur. Quando autem Iudas proditor, Simon magus, Ananias & Saphira, & multi diſcipulorum abierunt retro, ac deinde Barnabas & Paulus a gentium ſunt Apoſtolatu ſegregati. AMBRO. Poſſumus tamen & aliam Eccleſiam intelligere Nauim alterius, ab vna enim plures Eccleſiæ deriuant̄. CYRIL. Innuit autem ſocijs vt auxiliarentur eis. Multi enim ſequūtur Apoſtolorum labores, & prius illi qui Euangeliorum ediderūt ſcripturas, poſt quos alij præſides & populorū Paſtores, & in deitatis doctrina periti. BEDA: Harum autem impletio nauiū in fines ſęculi creſcit, ſed ꝙ impletæ merguntur, hoc eſt in

B ſubmerſione præmuntur, non enim ſunt ſubmerſę ſed periclitatę. Apoſtolus exponit dicens: In nouiſſimis diebus erunt tempora pericoloſa, & erunt homines ſeipſos amantes, & cætera. nam mergi naues eſt, homines in ſæculo ex quo electi per fidem fuerant morum prauitate relabi.

c ¶ AMBROSIVS. Admirabatur Petrus dona diuina, &

C quo plus metuerat præſumebat magis. vnde dicitur: {Quod cum vide. Simon Petrus proci. ad ge. Ie. di. Exi a me Domine, quia homo peccator ſum.} CYRIL. Reducens enim ad conſciētiam patrata delicta, tremit & trepidat & velut immundus mundum non credat ſe poſſe ſuſcipere, acceperat enim a lege diſtinguēdum eſſe inter maculatum & ſanctum. GREGO. Niſſenus. Cum enim mandaſſet demergere rhetia, tāta copia piſcium capta eſt, q̄tum ipſe maris Dominus & terræ voluerat. Vox enim verbi ſemper eſt vox virtutis, cuius præcepto in origine mundi lux, & cæteræ creaturæ prodibant. In his admiratur Petrus. vnde ſequitur: {Stupor enim circū. eum, & om. qui cum illo erant in captu. piſc. quam cæpe. ſimiliter autem Iaco. & Ioan. fili. Zebe. qui erant ſo. Simonis. AVG. de Conſen. Euan. Andream non nominat, qui Lib. 2. c. 17. tamen intelligitur in ea naui fuiſſe ſecundum Matthæi & Marci narrationem. Sed & ait ad Simonem Ieſus: Noli timere. AMB. Dic & tu: {Exi a me Domine, quia peccator ſum.} vt reſpondeat

D Deus. {Noli timere.} Indulgenti Domino peccatum fatere. Vides quàm bonus Dominus, qui tantum tribuit hominibus, vt viuificandi habeant poteſtatem. vnde ſequitur: {Ex hoc iam homines eris capiens. BEDA. Hoc ad ipſum Petrum ſpecialiter pertinet, exponit enim ei Dominus quid hæc captura piſcium ſignificet, quòd. ſ. ipſe ſicut nunc per rhetia piſces, ſic aliquando per verba ſit capturus homines, totuſque facti huius ordo quid in Eccleſia cuius ipſe typum tenet quotidie geratur oſtendit. CHRY. Cōſidera autem eorum fidem & obedientiā. habentes enim opus præ manibus appetibilis piſcationis, cum audiſſent mandantem non diſtulerunt. ſed relictis omnibus ſequebantur. Talem enim obedientiam requirit a nobis Chriſtus, vt eam non prætermittamus. etiam ſi aliquid valde neceſſarium vrgeat. Vnde & ſequitur: {Et ſubductis ad terram nauibus relictis om. ſecuti ſunt eum.} AVG. De Conſen. Euange. Matthæus & Marcus breuiter hoc Lib. 4. c. 17.

E perſtringunt, quemadmodum geſtum ſit quod Lucas hic apertius explicauit. Hoc tamen videtur diſtare, quòd tantum Petro a Domino dictum commemorat: Ex hoc iam homines eris capiens, qđ illi ambobus fratribus dictum eſſe narrauerunt. Sed potuit vtique prius hoc Petro dici, cum de capta ingenti multitudine piſcium miraretur, quod Lucas inſinuauit ambobus poſtea, quod illi duo commemorauerunt. vel intelligendum eſt hoc primo fuiſſe factū quod Lucas commemorat, nec tunc eos a Domino vocatos, ſed tā tum fuiſſe prædictum Petro, ꝙ homines eſſet capturus, non autem ꝙ nūquàm piſces eſſet capturus, vnde datur locus intelligere eos ad capturam piſcium remeaſſe, vt poſtea fieret quod Matthæus & Marcus narrant, tunc non ſubductis ad terram nauibus tanq̄ cura redeundi: ſed ita eum ſecuti ſunt, tanquàm vocantem aut iubentem. Sed ſi ſecundum Ioannem, iuxta Iordanem ſecuti ſunt eū Petrus & Andreas, quomodo ab alijs Euangeliſtis dicitur, quòd eos in Galilæa piſcantes inuenit, & ad diſcipulatum vocauit? niſi quia intelligendum eſt, non ſic eos vidiſſe Dominum iuxta Iordanem, vt ei inſeparabiliter cohærerent, ſed tantum cognouiſſe quis eſſet, eumq; miratos ad propria remeaſſe. AMBRO. Myſtice

autem